

Anna Bera

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług
e-mail: anna.bera@wzieu.pl

Kierunki finansowego wsparcia inteligentnego rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w perspektywie finansowej 2014–2020

Kody JEL: G00, G3

Słowa kluczowe: instrumenty wsparcia dla MSP, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, BGK

Streszczenie. Zwiększanie konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw nadal pozostaje priorytetem w nowej perspektywie finansowej. Wzmacnianie badań naukowych, rozwój technologiczny i innowacje stanowią siatkę nałożoną na wszystkie działania i instrumenty oferowane w ramach nowej puli funduszy unijnych. Celem artykułu jest przedstawienie kluczowych założeń finansowania dla inteligentnego rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce oraz zaprezentowanie przeznaczonych dla tego sektora przedsiębiorstw instrumentów opracowanych na potrzeby nowej perspektywy finansowej 2014–2020. Celem nadrzędnym tych instrumentów pozostaje chęć zwiększenia innowacyjności sektora MSP w Polsce, co ma podnieść ich konkurencyjność na rynku oraz umiędzynarodowienie.

Wprowadzenie

Konkurencyjność gospodarki w dużej mierze zależy od rozwoju sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Stąd nie bez powodu w Unii Europejskiej na umacnianie tego sektora podmiotów rynkowych kładzie się

szczególony nacisk, albowiem właśnie te przedsiębiorstwa stanowią siłę napędową wzrostu i rozwoju gospodarczego każdego kraju. Rozdysponowane już środki finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych na lata 2007–2014, przyczyniły się do rozkwitu wielu obszarów gospodarowania najmniejszych podmiotów rynkowych. Kontynuacją działań podejmowanych w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (2007–2014) jest Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (2014–2020) Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (MiiR, 2015). Ten krajowy program operacyjny ma na celu finansowanie badań, rozwoju i innowacji. Ma to być zrealizowane przede wszystkim poprzez zwiększanie nakładów na B+R ponoszonych przez przedsiębiorstwa. Całkowita alokacja na ten program z funduszy europejskich wynosi 8,6 mld euro. Z założenia Program Operacyjny Inteligentny Rozwój ma koncentrować się na przedsięwzięciach związanych ze zwiększeniem innowacyjności gospodarki, rozwoju sektora nauki, współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a sektorem nauki oraz zapewnieniu wysokiej jakości otoczenia biznesu, sprzyjającego podnoszeniu innowacyjności przedsiębiorstw. W programie przewidziano następujące kluczowe obszary wsparcia:

- rozwój innowacyjności przedsiębiorstw,
- budowa nowych i wzmacnianie istniejących powiązań między sektorem nauki a przedsiębiorstwami,
- wzmocnienie jakości badań oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej.

Wsparcie dla przedsiębiorców udzielane będzie głównie z dwóch celów tematycznych (CT):

1. CT 1 – *Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji* – wsparcie skoncentrowane będzie przede wszystkim na priorytetowych obszarach gospodarki określonych w ramach krajowych inteligentnych specjalizacji.
2. CT 3 – *Wzmacnianie konkurencyjności MSP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury.*

Adresatami wsparcia, obok kluczowych w tym programie mikro, małych średnich przedsiębiorstw, mają być: jednostki naukowe, kasty i instytucje otoczenia biznesu. W nowej perspektywie finansowania szczególny nacisk położony zostanie na współpracę w ramach konsorcjów naukowych oraz jednostek naukowych i przedsiębiorstw, a także wprowadzenie wyników tych projektów na rynek.

Potrzeby rozwoju sektora MSP oraz osie priorytetowe w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój (2014–2020)

Zgodnie z raportem przygotowanym na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości *Ocena zapotrzebowania przedsiębiorstw na wsparcie działalności badawczo-rozwojowej* (PARP, 2013) głównymi barierami rozwoju wewnętrznej działalności B+R przez przedsiębiorstwa są:

- brak środków na działalność B+R+I,
- bariery finansowe, szczególnie istotne w przypadku mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- trudności z pozyskaniem publicznego wsparcia,
- niewystarczające zasoby ludzkie, organizacyjne, know-how, brak własnej infrastruktury B+R,
- niewystarczające korzystanie z usług doradczych firm zewnętrznych,
- trudności z poprawnym księgowaniem wydatków związanych z działalnością B+R,
- problemy we współpracy z jednostkami naukowymi: zbyt duża teoretyczność badań prowadzonych w jednostkach naukowych, niedotrzymywanie terminów, skomplikowane relacje z pracownikami naukowymi i administracją w jednostkach naukowych,
- niepewny popyt na nowe produkty, będące efektem komercjalizacji wyników prac B+R,
- problemy w wyszukiwaniu i ocenie różnorodnych zasobów zewnętrznych, ich asymilacji, transformacji i zastosowaniu,
- utrudniony dostęp do zewnętrznych usług konsultingowych,
- brak aktywności jednostek B+R w komercjalizacji wyników prac badawczych,
- niedojrzałość instytucji finansowych,
- niedostatki w edukacji innowacyjnej przedsiębiorczości oraz niedoskonałe przepływy informacyjne,
- niedoskonałości infrastruktury telekomunikacyjnej i komunalnej.

Bariery te negatywnie wpływają na innowacyjność sektora MSP, przez co na rynku globalnym przedsiębiorstwa tego sektora nie są w stanie konkurować z innymi podmiotami.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój zakłada realizację pięć osi priorytetowych Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR 2015):

Oś I. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa obejmować będzie finansowanie dla projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw, w tym projektów obejmujących przygotowanie prototypów

doświadczalnych oraz instalacji pilotażowych. W sytuacji, gdy przedsiębiorstwo nie będzie miało wystarczającego potencjału kadrowego czy też infrastrukturalnego do samodzielnej realizacji takich prac, może część projektu zlecić podmiotom zewnętrznym (np. jednostkom naukowym). Tu również został przewidziany schemat finansowania projektów B+R, realizowany we współpracy z funduszami *venture capital*. Instrument stymulować będzie tworzenie firm na podstawie wyników prac B+R, pochodzących głównie ze środowiska jednostek naukowych. Ma to na celu rozwój i komercjalizację innowacyjnych produktów, usług i technologii.

Oś II. Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I zakłada objęcie współfinansowaniem projektów mających na celu stworzenie lub rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach. Realizowane będą tu także działania polegające na wsparciu proinnowacyjnych usług dla przedsiębiorstw, świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu lub jednostki naukowe, w tym usług związanych z prowadzeniem prac B+R, transferem technologii, ochroną własności przemysłowej oraz współpracą w obszarze B+R+I.

Oś III. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach obejmuje wsparcie wyłącznie dla przedsiębiorstw sektora MSP. W obszarze tej osi finansowanie obejmuje projekty polegające na wdrożeniu innowacyjnych produktów, usług lub technologii. Szczególnie nacisk położony zostanie na wybór takich projektów, które dotyczą zastosowania wyników prac B+R w działalności gospodarczej. Ze względu na zróżnicowany poziom ryzyka występującego w projektach wdrożeniowych, przewiduje się stosowanie różnych instrumentów wsparcia – zarówno dotacyjnych, jak i instrumentów finansowych (IF), np. gwarancji. W przypadku zastosowania instrumentów finansowych nabór i ocena wniosków mogą być prowadzone we współpracy z instytucjami finansowymi, z odpowiednim potencjałem i doświadczeniem w oferowaniu tego typu instrumentów. Jednocześnie w III osi przewiduje się wsparcie innowacyjnych start-upów, czyli młodych firm prowadzących prace B+R, zajmujących się komercjalizacją wyników tych prac lub wdrażających innowacyjne pomysły w swojej działalności. Tego typu działania realizowane będą z wykorzystaniem instrumentów kapitałowych (przy zaangażowaniu funduszy *seed capital*, funduszy *venture capital* lub „aniołów biznesu”) oraz instrumentów pożyczkowych (uzupełniających wsparcie kapitałowe), a także – w ograniczonym zakresie – dotacji (finansującej koszty usług doradczych związanych z pozyskaniem kapitału z rynków regulowanych i alternatywnych). W ramach III osi programu finansowane są również usługi doradcze z zakresu internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz programy promocji polskich marek produktowych. Celem tych działań jest zapewnienie kompleksowej obsługi dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w procesie umię-

dzynarodowienia działalności – od udzielenia podstawowych informacji dotyczących konkretnych rynków, poprzez wsparcie w nawiązaniu i rozwoju kooperacji z partnerami zagranicznymi, aż po asystę na rynku zagranicznym.

Oś IV. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego ma służyć podniesieniu jakości polskiej nauki. W jej ramach finansowane są badania naukowe i prace rozwojowe prowadzone przez sektor nauki we współpracy z przedsiębiorcami. Dodatkowo, finansowaniem objęta jest publiczna infrastruktura badawczo-rozwojowa, ograniczona do projektów znajdujących się na Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej. W IV osi programu zaprojektowane zostały także instrumenty służące konsolidacji potencjału naukowego i zwiększania potencjału kadrowego sektora B+R.

Oś V. Pomoc techniczna zakłada wsparcie, które będzie udzielane instytucjom zaangażowanym w zarządzanie i wdrażanie programu, celem zapewnienia zarówno wiedzy i umiejętności adekwatnych do specyfiki realizowanych zadań, jak i warunków techniczno-organizacyjnych niezbędnych do sprawnego funkcjonowania instytucji. Ponadto wspierane są działania służące budowie potencjału beneficjentów np. w formie szkoleń i warsztatów oraz wydarzenia informacyjno-promocyjne upowszechniające wiedzę o POIR.

Instrumenty finansowego wsparcia MSP dostępne w Ministerstwie Gospodarki

W Ministerstwie Gospodarki mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa mają możliwość aplikowania o finansowanie w ramach osi 2 z Działania 2.1 Wsparcie inwestycji w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw. Podstawowym celem tego działania jest wsparcie dla tworzenia i rozwoju infrastruktury B+R przedsiębiorstw poprzez inwestycje w aparaturę, sprzęt, technologie i inną niezbędną infrastrukturę, która służyć będzie prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych na rzecz tworzenia innowacyjnych produktów i usług. W ramach konkursu pomoc może zostać również przeznaczona na inwestycje typu Centra Badawczo-Rozwojowe. Pewnym ograniczeniem może być dość wysoka kwota minimalnych kosztów kwalifikowanych w wysokości 2 mln zł. Niemniej idea konkursu oraz proponowany zakres wsparcia może przyczynić się do dynamicznego rozwoju kluczowego obszaru aktywności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw jakim jest infrastruktura B+R. Chęć podnoszenia swojej konkurencyjności oraz wychodzenia na rynki zagraniczne stawia przed podmiotami rynkowymi wysokie wymagania, także te związane z koniecznością inwestowania w prace badawczo-rozwojowe.

Instrumenty finansowego wsparcia MSP dostępne w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości powierzono rolę Instytucji Wdrażającej Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR) 2014–2020. PARP będzie odpowiedzialna za realizację wybranych instrumentów w ramach II i III osi priorytetowej programu; będzie udzielała wsparcia pochodzącego z funduszy Unii Europejskiej oraz ze środków budżetu państwa.

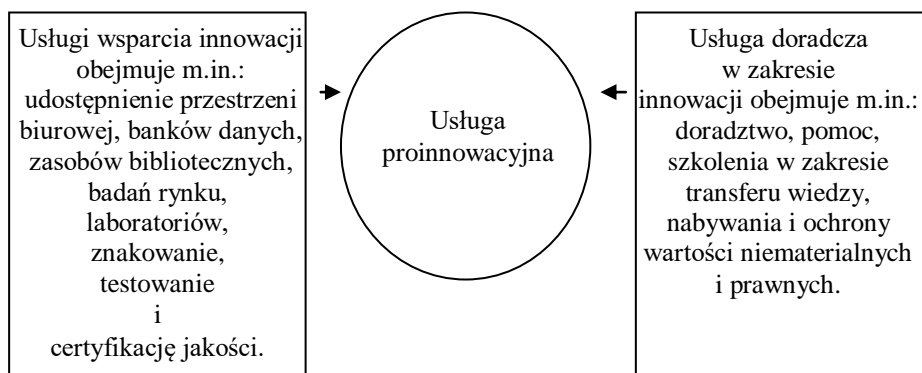
Wśród głównych obszarów aktywności Agencji należy wskazać: rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości, inwestycje w innowacje, rynek start-upowy oraz umiędzynarodowienie przedsiębiorstw, wzrost konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Wschodniej. Na finansowe wsparcie w latach 2014–2020 PARP dysponuje kwotą 3,6 mld euro, z czego na poszczególne programy operacyjne: PO IR – 1,9 mld euro, PO PW – 1,6 mld euro, PO WER – 90 mln euro.

Szczególnie ważne dla rozwoju i umacniania konkurencyjności sektora MSP pozostają następujące poddziałania:

Poddziałanie 2.3.1 Proinnowacyjne usługi IOB dla MSP. Celem działania jest zwiększenie dostępności specjalistycznych wysokiej jakości proinnowacyjnych usług, powiązanych z krajowymi inteligentnymi specjalizacjami świadczonymi przez akredytowane Ośrodki Innowacji. Wspierane będą zgłoszone przez przedsiębiorcę proinnowacyjne usługi doradcze (rys. 1), które będą miały za zadanie stymulować proces wdrażania wybranej przez niego innowacji. Wcześniej przedsiębiorca musi nawiązać współpracę z akredytowanym Ośrodkiem Innowacji. A zatem w centrum pozostaje tu usługa proinnowacyjna, która powinna być adekwatna do zakresu pomocy potrzebnej przy wdrożeniu innowacji. Proces jej wdrażania ustalany jest indywidualnie przez przedsiębiorstwo, a jego celem nadrzędnym pozostaje wdrożenie w firmie innowacji technologicznej produktowej lub procesowej.

Kolejne ważne poddziałanie 2.3.2 Bony na innowacje dla MSP. Finansowym wsparciem mają być objęte projekty związane z zakupem usługi polegającej na opracowaniu: nowego lub znacząco ulepszanego wyrobu, nowej lub znacząco ulepszonej technologii produkcji, nowego projektu wzorniczego; nowej lub znacząco ulepszonej usługi. Celem działania jest pobudzenie współpracy nauki z przedsiębiorcami poprzez finansowanie usług świadczonych przez jednostki naukowe. W założeniu przyjęto, że bony mają wspomóc około 2300 przedsiębiorców w opracowaniu wyrobu, usługi, projektu wzorniczego, co będzie stanowiło innowację produktową dla około 1500 przedsiębiorców oraz w opracowaniu technologii produkcji,

co będzie stanowiło innowację procesową dla około 800 przedsiębiorców z sektora MSP.

Rysunek 1. Zakres usługi proinnowacyjnej

Źródło: opracowano na podstawie materiałów PAPR dotyczących Proinnowacyjnej usługi IOB dla MSP, Poddziałania 2.3.1, Warszawa 2015.

Istotne miejsce w nowej perspektywie finansowej (2014–2020) zajmuje Poddziałanie 2.3.3 Umiejdzynarodowienie Krajowych Kłastrów Kluczowych. Celem działania jest wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw działających w ramach Krajowych Kłastrów Kluczowych. Wsparciem zostaną objęte usługi służące PARP (2015):

- wprowadzeniu na rynki zagraniczne oferty klastra i/lub jego członków ze szczególnym uwzględnieniem produktów zaawansowanych technologicznie,
- związanie z aktywizacją członków klastra w obszarze internacjonalizacji, tworzeniem sieci kontaktów, wymianą wiedzy z partnerami z zagranicy, współpracą międzynarodową, zwiększeniem widoczności klastra na rynkach międzynarodowych.

Planowane do osiągnięcia z realizacji tego poddziałania efekty to przede wszystkim wsparcie przedsiębiorstw w zakresie internacjonalizacji działalności, zaangażowanie przedsiębiorstw i jednostek naukowych w klastry.

Poddziałanie 2.3.4 Ochrona własności przemysłowej to działanie, którego celem jest wsparcie przedsiębiorstw z sektora MSP w procesie uzyskania ochrony prawa własności przemysłowej w trybie krajowym, regionalnym, unijnym lub międzynarodowym, z wyłączeniem zgłoszenia do Urzędu Patentowego RP w celu uzyskania ochrony wyłącznie na terytorium Polski i jej realizacji. Przedmiotem ochrony może być wynalazek, wzór użytkowy,

wzór przemysłowy. Typy projektów możliwe do objęcia wsparciem muszą obejmować PARP (2015):

- a) działania związane z uzyskaniem ochrony własności przemysłowej i komercjalizacją przedmiotów zgłoszenia, tj.: patentów, praw ochronnych na wzory użytkowe oraz praw z rejestracji na wzory przemysłowe;
- b) działania związane z realizacją ochrony własności przemysłowej w związku z wszczęciem i prowadzeniem postępowania w zakresie:
 - unieważnienia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji,
 - stwierdzenia wygaśnięcia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji.

Na szczególną uwagę przedsiębiorców zasługuje z pewnością poddział 3.1.5 Wsparcie MSP w dostępie do rynku kapitałowego – 4 Stock. Instrument skierowany jest do przedsiębiorstw, które niekoniecznie przy rozwoju firmy chcą się dzielić swoimi udziałami lub akcjami, a preferują formułę długu w postaci emisji obligacji. Instrument przewiduje również możliwość finansowania także wydatków związanych z pozyskaniem ratingu przez przedsiębiorstwa. Celem działania jest zniesienie głównej bariery w pozyskaniu finansowania z rynków publicznych, tj. wysokich kosztów przygotowania przedsiębiorstwa do debiutu na parkiecie lub emisji obligacji. Tym samym przedsiębiorstwa będą miały ułatwiony dostęp do finansowania, a polskie rynki papierów wartościowych będą zasilane nowymi, dynamicznie rozwijającymi się przedsiębiorstwami.

Warto również wskazać na ważne poddziałanie 3.2.1 Badania na rynek. Celem działania jest podniesienie innowacyjności i konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw przez zapewnienie środków na realizację wdrożeń projektów badawczych.

Wymienione poddziałania nie wyczerpują listy wsparcia dla sektora MSP. Wskazano jednak na te poddziałania, z których przedsiębiorstwa będą mogły skorzystać w pierwszym okresie nowej perspektywy finansowej 2014–2020.

Instrumenty finansowego wsparcia MSP dostępne w Banku Gospodarstwa Krajowego

Bank Gospodarstwa Krajowego pełni w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój rolę Instytucji Wdrażającej dla poddziałania 3.2.2 Kredyt na innowacje technologiczne. Kredyt na innowacje technologiczne jest instrumentem wsparcia finansowego mającym na celu podniesienie innowacyjności i konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw po-

przez umożliwienie im wdrożenia innowacji technologicznych, będących wynikiem własnych prac B+R lub wynikiem prac B+R nabywanych przez przedsiębiorców w ramach projektu (Bank Gospodarstwa Krajowego, 2015). Wsparcie dla przedsiębiorcy stanowi premia technologiczna stanowiąca spłatę części kredytu technologicznego, udzielonego przez bank komercyjny na realizację inwestycji technologicznej. Wsparcie finansowe przeznaczone jest na realizację inwestycji technologicznych, mających na celu zakup i wdrożenie nowej technologii lub wdrożenie własnej nowej technologii oraz uruchomienie na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych, w stosunku do dotychczas wytwarzanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, towarów, procesów lub usług.

Technologia będąca przedmiotem wdrożenia musi mieć postać prawa własności przemysłowej lub wyników prac rozwojowych, lub wyników badań przemysłowych, lub nieopatentowanej wiedzy technicznej. Kredyt technologiczny nie może być udzielany na zakup środka trwałego, w którym została wdrożona nowa technologia, będąca przedmiotem inwestycji technologicznej. Wdrożenie technologii musi polegać na takich działaniach przedsiębiorcy, w wyniku których pomysł stanowiący opisaną we wniosku o dofinansowanie nową technologię, zrealizowany zostanie przez stworzenie bazy technologicznej (np. linii technologicznej), w której technologia ta będzie mogła zostać w praktyce zastosowana, a w efekcie możliwa będzie produkcja towarów lub świadczenie usług bezpośrednio wynikających z wdrożenia tej technologii. Należy jednak odróżnić inwestycje polegające faktycznie na wdrażaniu technologii, od inwestycji polegających na zakupie i uruchomieniu gotowej linii technologicznej, w której opisywana we wniosku technologia jest już zawarta. W przypadku, gdy do realizacji danej technologii możliwe jest nabycie gotowej linii technologicznej, pracującej według tej technologii (tj. takiej, której sposób działania wprost wynika z opisu technologii objętej wnioskiem), nie można mówić, że technologię wdraża nabywca urządzenia. W rzeczywistości wdrożenia technologii dokonał już producent urządzenia na etapie jego konstruowania. Przedsiębiorca w takiej sytuacji nie wdraża technologii, a jedynie ją stosuje, wykorzystując funkcjonalności linii technologicznej.

Podsumowanie

Decydującą rolę w kształtowaniu innowacyjnego charakteru europejskiej gospodarki odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa. Perspektywa finansowa 2014–2020 wymaga sposobu myślenia w finansowaniu bezzwrotnym i zwrotnym pochodzącym ze środków unijnych. Kierunkiem podstawowym pozostaje finansowanie badań B+R oraz aktywna współpraca przed-

siębiorstw ze światem nauki. Przed sektorem MSP stoi poważne wyzwanie związane z umiejętnym i efektywnym wykorzystaniem instrumentów finansowych jakie zostanie zaproponowane do 2023 roku przez poszczególne instytucje wdrażające PO IR, należą do nich m.in.: Departament Funduszy Europejskich Ministerstwa Gospodarki, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Bank Gospodarstwa Krajowego.

Bibliografia

- Ocena zapotrzebowania przedsiębiorstw na wsparcie działalności badawczo-rozwojowej* (2013). Warszawa: ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, opracowanie przygotowane dla Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.
- Ochrona własności przemysłowej, Poddziałanie 2.3.4, PARP, Warszawa 2015.
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020
- Proinnowacyjne usługi IOB dla MŚP, Poddziałania 2.3.1, PARP, Warszawa 2015.
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014–2020. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 22 października 2015.
- Umiędzynarodowienie Krajowych Klastrow Kluczowych, Poddziałanie 2.3.3, PARP, Warszawa 2015.
- Banku Gospodarstwa Krajowego. Pobrano z: www.bgk.pl.

Directions of Financial Support Development of Intelligent Micro, Small and Medium-Sized Enterprises in the Financial 2014–2020

Keywords: Instruments of support for SMEs, intelligent Development Operational Programme 2014–2020, Polish Agency for Enterprise Development, BGK

Summary. Increasing the competitiveness of micro, small and medium-sized enterprises remains a priority in the new financial perspective. Strengthening research, technological development and innovation are a grid imposed on all the activities and instruments offered under a new pool of funds. This article presents the key assumptions funding for smart growth of micro, small and medium-sized enterprises in Poland and the presentation dedicated to the business sector instruments developed for the new financial perspective 2014–2020. The overall objective of these instruments is the desire to increase innovation of the SME sector in Poland, It is to increase their competitiveness and internationalization.

Translated by Anna Bera

Cytowanie

- Bera, A. (2016). Kierunki finansowego wsparcia inteligentnego rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w perspektywie finansowej 2014-2020. *Marketing i Zarządzanie*, 2 (43), 249–258.